

č) Prirodopis

Frana Erjavca **Zbrano delo**. Uredil A. Slodnjak. Tretji zvezek (tuježemske četveronožne živali, domača perutnina, naše poljske in gozdne ptice...). Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 1937. Uvod s str. 7—14, Dodatki B. Ponebška str. 372—383, prof. R. Bačarja od str. 383—396, Opomnje, 397 do 433, so skupno delo urednika ter obeh pravkar imenovanih strokovnjakov.

Najtežje smo pričakovali ta zvezek Erjavčevih spisov. Zakaj? Davno, davno je že, kar smo v Večernicah brali klasične opise naših ptic. Pa tiste knjižice so se po večini zgubile; zaman smo jih iskali. Kdor jih je imel, jih je skrbno skrival in se naslajal ob njih. Poznam gospode, ki vsako pomlad, ko se ptice vračajo k nam, bero Erjavca in uživajo. Takrat ne bi mogli Erjavčevih »Ptic« pogrešiti niti za en dan. No, zdaj jih uživamo lahko vsi spomladi, pa tudi poleti, jeseni in pozimi — in še z novimi opozorili. Jugoslovanski knjigarni iskrena hvala!

J. Dbv.

d) Umetnost

Garantini, dr. m. Pija, O. S. U.: **Psihološki elementi likovne umetnosti**. Inauguralna disertacija za dosego doktorata. Založil uršul. provincialat v Ljubljani. 1938. Str. 75.

Avtorica, profesorica na zasebni realni gimnaziji uršulink v Ljubljani, si je v tej disertaciji stavila nalogo, da poda nekak oris dušeslovnih temeljev likovne umetnosti. Na koncu spisa pravi: »V prvem delu govorimo o splošnih kategorijah, ki so v ozki zvezi z umetnostjo in hkratu intenzivno posegajo v dušno sfero tako likovnega umetnika kakor pasivnega (morda bi bilo bolje »pozitivnega«) opazovalca umetnine. Zlasti smo skušali svoja dognanja o estetski in umetnostni vrednoti, o simbolu in alegoriji vsestransko dušeslovno pojasniti in podkrepiti.«

Drugi del obsega pregledno razporeditev snovnih in duhovnih elementov, ki so neogibna podlaga sleherni umetnini. Umetnina je kot človekovo delo osrednja točka, ki spaja dvoje svetov. Po svojih snovnih elementih ji gre »mesto« v materialnem svetu, po idejnih motivih ji pa nihče ne more odrekati duhovne tendence.

Spis obsega za uvodnimi mislimi o koristi in potrebi psihologije umetnosti (str. 1—4) naslednja poglavja: Estetska in umetnostna lepota. Odnos umetnika in znanstvenika do prirode. Teorija spontanosti. Način umetnostnega oblikovanja. Simbol in alegorija v umetnosti. Psihološke in spoznavno teoretične osnove simbola in alegorije. Monumentalnost. Zakonitost v umetnosti. Snovni elementi: a) linija, b) oblika, c) prostor, d) barva, luč in senca, e) harmonija barv, f) učinek in simbolika barv. Duhovni elementi: a) red in ritem, b) simetrija in proporcija, c) izraz in kontrast, d) vzrok in učinek, e) smoter in sredstva, f) idejni motivi likovne umetnosti. — Skupaj dvajset poglavij.

Prvo, kar naj omenim, je, da je disertacija pisana jako živahno, kar priča, da se je spisovateljica z veseljem in ljubeznijo poglobila v predmet. Pisana je dalje z veliko odločnostjo. Stavki n. pr. z »je in mora biti«, »ni in